

חייב איניש לבסומי בפוריא

א. תלמוד בבלי מסכת מגילה דף ז עמוד ב

"אמר רבא: מיחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי. רבה זריא זירא עבדו סעודת פורים בהדי הדדי, איבסום, קם רבה שחטיה לרבי זירא. למחר בעי רחמי ואחייה. לשנה אמר ליה: ניתי מר ונעביד סעודת פורים בהדי הדדי! - אמר ליה: לא בכל שעתא ושעתא מתרחיש ניסא. אמר רבא: סעודת פורים שאכלה בלילה לא יצא ידי חובתו, מאי טעמא - ימי משתה ושמחה כתיב. רב אשי הוה יתיב קמיה (דרב כהנא) +מסורת הש"ס: [דאמימר] + נגה ולא אתו רבנן. אמר ליה: מאי טעמא לא אתו רבנן? - דלמא טרידי בסעודת פורים - אמר ליה: ולא הוה אפשר למיכלה באורתא? - אמר ליה: לא שמיע ליה למר הא דאמר רבא: סעודת פורים שאכלה בלילה לא יצא ידי חובתו."

ב. רמב"ם הלכות מגילה וחנוכה פרק ב

הלכה טו- "כיצד חובת סעודה זו שיאכל בשר ויתקן סעודה נאה כפי אשר תמצא ידו, ושותה יין עד ב שישתכר וירדם בשכרות".

ג. שולחן ערוך אורח חיים הלכות מגילה ופורים סימן תרצה

"חייב איניש לבסומי בפוריא * א) עד דלא ידע (ד) בין ארור המן לברוך מרדכי. הגה: <ב> וי"א דא"צ להשתכר כל כך, ג אלא שישתה יותר מלימודו (כל בו) (ה) [ב] ב' [ישן, ומתוך שישן אינו יודע בין ארור המן לברוך מרדכי. (מהרי"ל). ואחד המרבה ואחד הממעיט, ובלבד שיכין לבו לשמים".

ד. ערוך השולחן, הלכה ה

"אומנם רבינו הבית יוסף, בספרו הגדול כתב בשם אורחות חיים וזה לשונו, חייב איניש לבסומי בפוריא, לא שישתכר שהשכרות איסור גמור, ואין לך עבירה גדולה מזו, שהוא גורם לגילוי עריות ושפיכות דמים, וכמה עבירות זולתן. אך שישתה יותר מלימודו מעט, עד כאן לשונו. וקשה דא"כ מאי עד דלא ידע... ואולי יפרשו עד ולא עד בכלל, ולמעשה יש להתרחק מהשכרות... ורק לשתות מעט יותר מלימודו ולישון קצת".

ה. בעל המאור

"אמר רב חייב איניש לבסומי בפוריא... כתב הרב אפרים ז"ל מההוא עובדא דקם רבה שחטיה לר' זירא לשנה א"ל תא נעביד וכו' אידחי ליה מימרא דרבה. ולית הלכתא כוותיה ולא שפיר דמי למעבד הכי". (ואין ההלכה כמוהו ולא נכון לעשות כה).

ו. המאירי

"חייב אדם להרבות בשמחה ביום זה ובאכילה ובשתיה עד שלא יחסר שום דבר, ומכל מקום אין אנו מצווים להשתכר ולהפחית עצמנו מתוך השמחה, שלא נצטוונו על שמחה של הוללות ושל שטות, אלא בשמחה של תענוג, שנגיע מתוכה לאהבת ה' ולהודאה על הניסים שעשה לנו".

ז. חתם סופר

"חייב איניש לבסומי בפוריא, רבינו אפרים חולק על הרי"ף בס"ל כיוון דנכשל בו רבה שוב ביטלוהו, ואיני מבין אדרבא מדעביד למעבד עוד סעודת פורים דלאו כל יום המתרחש ניסא ש"מ לא נתבטלה המצווה. אך העניין הם קבעו המצווה כדי שנהיה בעלי תשובה באותו מקום ובאותו זמן, דהיינו שחטאו שנהנו מסעודת הרשע ונשתכרו וקלקלו בזנות כמבואר במדרש על כן מצווה לשתות כדי שכרות אבל לא ישתכר וייתשב בינו ויש בו מדעת קונו, ושומר עד דלא ידע לא שיאמר חלילה ארור מרדכי אלא ישתה כשיעור שאדם אחר כיוצא בו לא ידע בין ארור המן אבל הוא ידע, ופעם אחת אירע קלקול לרבה על ידי זה וכן לא יעשה עוד".

ח. ספר אבודרהם פורים

"ואם תאמר האיך חייבו חכמים להשתכר בפורים והלא בכמה מקומות בתורה מזכיר שהוא מכשול גדול השכרות כמו נח ולוט. ויש לומר מפני שכל הנסים שנעשו לישראל בימי אחשורוש היו על ידי משתה כי בתחלה נטרדה ושתה מן המלכות על ידי משתה היין שנאמר (אסתר א, י) ביום השביעי כטוב לב המלך בין אמר להביא את ושתה וגו'. ובאה אסתר תחתיה על ידי משתה שנאמר (שם ב, יח) ויעש המלך משתה גדול לכל שריו ועבדיו את משתה אסתר וגו'. וכן ענין המן ומפלתו

על ידי משתה היין היה. ולכן חייבו להשתכר בפורים מפני שבא הנס בעבור משתה היין שעשתה אסתר ועתה יהיה נזכר הנס הגדול בשתיית היין".

ט. ילקוט שמעוני, תת"מ"ט

"ביום השביעי כטוב לב המלך ביין. ישראל כשהם אוכלים ושותים עוסקים במקרא, במשנה, בתלמוד, באגדות, אבל עובדי אלילים כשהם אוכלים ושותים הם מזכירים העריות, התחילו אלו אומרים הפרסיות נאות ואלו אומרים המדיות נאות. אחשוורוש שהיה טיפש אמר, אין נאה כושת המלכה".

י. תורה תמימה

"ברח דודי- בשעה שאומות העולם אוכלים ושותים ומתחפין ומנאצין בעריות שמזכירים, באותה שעה חושב הקב"ה להחריב עולמו, והתורה נכנסת ומלמדת סגוריא ואומרת- ריבוננו של עולם, עד שאתה מביט באלו שמחרפים ומכעיסים לפניך, הביטה בישראל עמך שמברכים ומשבחים לשמך הגדול בתורה ובזמירות ובשבתות, ורוח הקודש צווחת, ברח דודי, ברח מאומות העולם והדבק בהם בישראל".

יא. עולת ראי"ה

"ונראה שחייב השכרות בפורים דכאמרו חז"ל, חייב איניש לבשומי בפוריא גם כן מכוון לזה, שעיקר איסור השכרות הוא מפני שבהסתלק הדרכת כוח השכל יש לחוש לפניית רצונו של אדם לרע ותואבה חס וחלילה. אבל בפורים נשפע על כל ישראל שפע רצון של קבלת התורה. ובו ביום מאיר על כל איש ישראל המחזיק בתורת ה' אור רצון אמיתי לבחור בתורה ובדרכיה, ועל כן מראים שאפילו בשכרותו אינו סר מדרך ה', מפני שפנימיות רצונו הוא פונה לטוב, ובקרבת אלוקים אך טוב לישראל".

יב. שמועות ראי"ה

"כך גם מוסברת ההוראה המיוחדת: "מחייב איניש לבסומי בפוריא". על שמחת היין דרשו בגמרא ויין ישמח לבב אנוש, זכה משמחו, לא זכו- משממהו. ישמח בשין ימנית דמשמע לשון שומם. יש בשתיית יין שתי בחינות: בחינה פרטית נפרדת- השותה ביחידות כשהוא שומם מגיע לשעמום ושגעון. ואילו הבחינה הכללית- כששותים בחברותא, בצוותא ובאחדות הלבבות- "מקשה אחת"- באים לידי שמחה".

יג. מאמרי הראי"ה, איגרת הפורים

"נכנס יין יצא סוד, ומאד אנו צריכים בחיינו שסודות הנעלמים יצאו ויתגלו. על ידי גילויים של הסודות נכיר את עצמנו, נכיר את מה שחבוי בקרבנו, בשעה שאנחנו נבוא לאותה הבחינה של "לבסומי עד דלא ידע", נפטר לפחות לשעה מכל אותן הידיעות המטעות אותנו, המוליכות אותנו כשבויים ואין לפדות, כאסירים ואין להתיר, והידיעות המטעות הללו הן מסתירות ממנו את היסוד... מבוססים אנחנו יותר מידי מדמיונות חיצוניים, ובשביל כך אין אנו מרגישים את האמיתיות הפנימיות שלנו, את סוד האמת... שיכורים אנחנו מביסומים שיש בהם כדי הטעייה, ובשביל כך אין אנו שמים אל ליבנו את חשבונו של העולם הגדול, של אותו העולם, שאדון עולם מנהיגו ואנחנו יש לנו עימו ברית כרותה באלה ובשבועה, ברית מלך עולם השומר על רוח ישראל ונצחו. ואותות ישנם בינו ובינינו, והאותות לא יעברו מאתנו, לא יעברו מפנימיותנו, מעצם הווייתנו, אות ברית קודש אשר בבשרנו, אות עולם הוא, וגם ערלי ישראל נקראים מולים, מפני שכוח הברית הרי הוא מונח בעצמיותנו ובשביל כך לא תועיל כל השתמטות, כל התנכרות, גם אם עד הדיוטה התחתונה ירד היורד במורד, לא יוכל להחליף את עורו, את גופו ואת נפשו. ודאי הרבה יסבול, הרבה תלאות וחרפות נוראות ישא עד אשר ישוב אל אותה המחנה, מחנה ישראל, אשר הינו הוא קשור באמת, עד אשר ישוב אל הברית הכרותה ברוח ובבשר, ושב ורפא לו... נגלה נא את איגרת הפורים הזאת בכל פלאותיה, העומדת ממעל לכל ידיעותינו הפעוטות, ונכריז על כוחו של ישראל המאוחד, המאחד את כל עם ה' לכל פלגיו, שהוא הסוד של היהדות הנצחית, שעל ידם נתרומם ונתנשא מעל כל המכשולים אשר בדרך תחייתנו הלאומית, "והיה לה-ה' לשם - זה מקרא מגילה". ונכנס יין, יצא סוד.